

Endişeden Eyleme: İklim Endişesi ve Sürdürülebilir Tüketim Arasındaki İlişki

From Concern to Action: The Relationship Between Climate Worry and Sustainable Consumption

Kübra TÜRE¹, Özcan ERDOĞAN², Ahmet Doğan KUDAY³

ÖZ

Bu kesitsel çalışmanın amacı, üniversite öğrencileri arasında iklim değişikliği endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışları düzeylerini değerlendirmek ve bu iki faktör arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Örneklem, hemşirelik, fizyoterapi, beslenme ve diyetetik, sağlık yönetimi, odyoloji ve ergoterapi dahil olmak üzere sağlıkla ilgili çeşitli bölümlerden 258 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler çevrimiçi bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Anket, Kişisel Bilgi Formu, İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği'nden oluşmaktadır. Analizler, iklim değişikliği endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışı puanlarında cinsiyet, bölüm, iklim değişikliği konusunda eğitim alma ve iklimle ilgili faaliyetlere katılım açısından anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur ($p < 0.05$). İklim değişikliği endişesi ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında pozitif bir korelasyon ($r = 0.440$; $p < 0.001$) gözlenmiş ve iklim değişikliği endişesi sürdürülebilir tüketim davranışındaki varyansın %19.4'ünü açıklamıştır. Bulgular, üniversite öğrencileri arasındaki farkındalık ve katılım açığını gidermek için çevre eğitiminin geliştirilmesinin ve güvenilir bilgi kaynaklarının teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Kapsamlı çevre konularının üniversite müfredatına entegre edilmesi ve erişilebilir seminer ve panellerin düzenlenmesi, öğrencilerin çevre bilincini önemli ölçüde geliştirebilir ve sürdürülebilir tüketim davranışlarını teşvik edebilir.

Anahtar Kelimeler: Endişe, İklim, Kaygı, Sürdürülebilirlik, Tüketim

ABSTRACT

The aim of this cross-sectional study is to evaluate the levels of climate change worry and sustainable consumption behaviours among university students and to investigate the relationship between these two factors. The sample consists of 258 students from various health-related departments, including nursing, physiotherapy, nutrition and dietetics, health management, audiology, and occupational therapy. Data were collected through an online survey. The survey consisted of a Personal Information Form, the Climate Change Worry Scale, and the Sustainable Consumption Behaviour Scale. The analyses revealed significant differences in climate change worry and sustainable consumption behaviour scores in terms of gender, department, receiving education on climate change, and participation in climate-related activities ($p < 0.05$). A positive correlation ($r = 0.440$; $p < 0.001$) was observed between climate change worry and sustainable consumption behaviour, and climate change worry explained 19.4% of the variance in sustainable consumption behaviour. The findings highlight the importance of enhancing environmental education and promoting reliable information sources to bridge the awareness and participation gap among university students. Integrating comprehensive environmental topics into the university curriculum and organizing accessible seminars and panels can significantly enhance students' environmental awareness and promote sustainable consumption behaviours.

Keywords: Anxiety, Climate, Concern, Consumption, Sustainability

Önemli Noktalar

- * İklim değişikliği endişesi, sürdürülebilir tüketim davranışını anlamlı düzeyde artırmaktadır.
- * Kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde iklim endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışı sergilemektedir.
- * İklim değişikliği konusunda eğitim alan öğrencilerde kaygı ve çaresizlik düzeyleri daha yüksektir.
- * İklim değişikliği konusunda eğitim alma ve etkinliklere katılım, çevre duyarlılığını artırsa da öğrencilerin tasarruf ve ihtiyaç dışı tüketim davranışlarında belirgin bir değişim gözlenmemiştir.

Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir ve çalışmanın bir kısmı 5. Uluslararası Sürdürülebilirlik için Akademik Araştırmalar Kongresi'nde (INARS 2024) çevrimiçi olarak sunulmuştur.

¹Kübra TÜRE, Afet Yönetimi, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, turekubraa@gmail.com, ORCID: 0009-0003-9205-3379

²Dr. Öğr. Üyesi, Özcan ERDOĞAN, Hemşirelik, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, oerdogan@bezmialem.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4387-6016

³Öğretim Görevlisi, Ahmet Doğan KUDAY, Afet Tıbbı, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Programı, dogankuday@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8361-5526

İletişim / Corresponding Author:
e-posta/e-mail:

Ahmet Doğan KUDAY
dogankuday@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 27.12.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 11.05.2025

GİRİŞ

İklim değişikliği, insan sağlığı üzerinde derin etkileri olan, çağımızın en acil sorunlarından biridir. Gezegenimiz giderek artan bir şekilde aşırı hava olayları ve kuraklık gibi yıkıcı etkilerle karşı karşıya kalmaktadır. İklim değişikliği ister doğa ister insan kaynaklı olsun, atmosferik sıcaklık, rüzgâr ve yağıştaki uzun vadeli değişiklikleri ifade etmektedir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCC) göre iklim değişikliği; *“küresel atmosferin bileşimini doğrudan veya dolaylı olarak değiştiren sera gazlarının iklim üzerindeki etkisi”* olarak tanımlanmaktadır.¹ NASA'ya göre ise iklim değişikliği, yalnızca küresel ısınmayı değil, aynı zamanda gezegenimizde meydana gelen daha kapsamlı çevresel değişimleri de içermektedir. Bu değişimler arasında deniz seviyelerinin yükselmesi, dağ buzullarının giderek küçülmesi, Grönland, Antarktika ve Kuzey Kutbu'ndaki buz kaybının hızlanması ve bitkilerin çiçeklenme dönemlerindeki değişiklikler yer almaktadır. Tüm bu etkiler, büyük ölçüde insan faaliyetleri sonucunda fosil yakıtların yakılması ve atmosfere salınan ısı tutucu gazların artması nedeniyle ortaya çıkan küresel ısınmanın bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.²

İklim koşullarında ve hava durumunda meydana gelen değişimlerin, doğrudan ya da dolaylı olarak insan vücudu üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Artan sıcaklıklar, bireylerin vücut ısını dengelemesini zorlaştırarak, özellikle klima gibi soğutma sistemlerinin olmadığı doğal ortamlarda bulunmayı güçleştirebilmektedir. Bu durum, çalışma verimliliğinin düşmesine neden olabileceği gibi, uzun vadede bireylerin yaşam kalitesini de olumsuz etkileyebilmektedir. İklim değişikliğinin insan sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, bu durumun çeşitli fiziksel sağlık sorunlarına yol açabileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, aşırı hava olayları sonucunda yaralanmalar ve ölümler artabilir, sıcak hava dalgaları bireylerin fizyolojik sistemlerinde zorlanmalara neden olabilir. Ayrıca, vektör kaynaklı hastalıkların

yayılımının hızlanması, hava kirliliğine bağlı solunum yolu hastalıklarının artması ve gıda ile su kalitesinde meydana gelen değişikliklerden kaynaklanan sağlık sorunlarının yaygınlaşması olasıdır. Tüm bu etkilerin, özellikle düşük gelirli toplumlarda daha şiddetli hissedileceği ve bu grupların iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarına karşı daha savunmasız olabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle, iklim değişikliğine bağlı sağlık risklerinin azaltılması için koruyucu ve önleyici stratejilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.³

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması ve gelecek nesiller için sürdürülebilir bir dünya sağlanması hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bir öncelik haline gelmiştir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 6. değerlendirme raporunda, iklim değişikliğine verilecek tepkilerin geciktirilmesinin sürdürülebilir bir geleceği tehlikeye atacağı vurgulanmaktadır.⁴ Ayrıca, ısınmanın 2030 yılına kadar 1.5 °C ile sınırlandırılmasının bu krizi önlemek için çok önemli olduğu belirtilmektedir.⁵ İklim değişikliğiyle mücadelenin aciliyeti ve bu konunun hafife alınamayacağı, İngiliz astrofizikçi Stephen Hawking'in görüşleriyle daha net anlaşılabilmektedir. Hawking 2016 yılında, insanlığın teknolojik olarak gezegeni yok edebilecek kapasiteye sahip olduğunu fakat henüz bu gezegenden kaçabilecek teknolojiyi geliştiremediğini belirtmiştir. Gelecek birkaç yüzyıl içinde belki yıldızlar arasında koloniler kurabilecekken, şimdilik yaşanılacak tek gezegenimiz olduğu için onu korumanın şart olduğunu vurgulamıştır.⁶

Küresel çevre sorunlarıyla karakterize olan günümüz dünyasında, insanların bu konulara nasıl tepki verdikleri ve hissettikleri önemli bir araştırma odağı haline gelmiştir. İklim değişikliği, çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkileri nedeniyle bilim camiası için ciddi bir endişe kaynağıdır. İklim değişikliğinin etkileri daha belirgin hale geldikçe, daha fazla insan iklim değişikliğiyle ilgili psikolojik sıkıntı yaşamaktadır.⁷ Bu psikolojik etkileri

tanımlamak için literatürde çevresel rahatsızlık, iklim değişikliği kaygısı, ekosuçluluk, eko-utanç, eko-kaygı ve ekolojik sıkıntı gibi terimler önerilmiştir.⁸ Bu çalışmada iklim değişikliği endişesi terimi tercih edilmiştir.

İklim değişikliği endişesi, kronik bir çevresel felaket korkusu veya ekolojik temellerin çöküşüne dair yaygın bir his olarak tanımlanmaktadır.^{9,10} İklim değişikliğinin coğrafya ve günlük yaşam üzerindeki olumsuz etkileri, bireylerin kaygı düzeylerini artırırken, bu durum iklim krizine karşı çeşitli tepkiler geliştirmelerine neden olmaktadır.^{11,12} İklim değişikliği endişesi, genellikle iklim sisteminde olası değişiklikler ve bu değişikliklerin etkileri hakkında sözel ve dilsel düşüncelerle ifade edilmektedir. Bu tür düşünceler, kalıcı ve tekrarlayıcı ve kontrolü zor olabilmektedir. İklim endişesi, bazen şiddetli hava olaylarına odaklanabilir veya iklim değişikliğinin bilinmeyen doğası hem uyum sağlama hem de başa çıkma tepkilerini tetikleyebilmektedir. Orta düzeydeki iklim değişikliği endişesi, sorun çözmeye yönelik yapıcı bir güç olarak çevreye duyarlı davranışları teşvik edebilir ve sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunabilir.^{13,14} Yüksek düzeyde iklim endişesi ise, bireylerde psikolojik sıkıntı, endişe ve ekolojik yas gibi duygusal tepkileri tetikleyerek çevresel kaygıyı artırmaktadır.^{15,16}

İklim değişikliği endişesi, bireylerin yaşamlarını ve tüketim alışkanlıklarını önemli ölçüde etkilemektedir. Araştırmalar, iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışını etkilediğini göstermektedir.¹⁷⁻¹⁹ Sürdürülebilir tüketim davranışı, çevresel kaynakların korunmasını teşvik eden, enerji tasarrufuna dayalı, bilinçli ve sorumlu tüketim alışkanlıklarını içermektedir. Verimli kaynak

kullanımı ve atık minimizasyonu ile karakterize edilen sürdürülebilir tüketim davranışı, iklim değişikliğinin azaltılması ve çevresel dayanıklılığın teşvik edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.²⁰ Bu tüketim yaklaşımı, çevresel etkileri en aza indirmeyi amaçlayarak çevresel ve kaynak sürdürülebilirliğini vurgulamaktadır.²¹ Bu nedenle, sürdürülebilir tüketim davranışı iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir araçtır.

Türkiye'de öğrenciler arasında iklim değişikliği endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışını ölçen bilimsel araştırmaların eksikliği, farkındalığı artırma ve daha fazla çalışma ihtiyacını göstermektedir.²² Üniversite öğrencileri, özellikle de sağlıkla ilgili alanlarda okuyanlar, iklim değişikliğiyle mücadelede çok önemlidir. Geleceğin sağlık çalışanları olarak, iklim değişikliğinin sağlık üzerindeki etkilerini ele alan ve hem çevre hem de halk sağlığını destekleyen uygulamaları savunan ön saflarda yer alacaklardır. İklim değişikliği ve sürdürülebilirliğe yönelik tutum ve davranışları, gelecekteki mesleki uygulamalarını ve başkalarını eğitme ve onlara ilham verme becerilerini önemli ölçüde etkileyebilir. Bu nedenle, bu çalışma sağlıkla ilgili üniversite öğrencileri arasında iklim değişikliği endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışı düzeylerini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu iki faktör arasındaki ilişki özellikle ilgi çekicidir, çünkü bu dinamiğin anlaşılması çevresel kaygıların nasıl eyleme geçirilebilir davranışlara dönüştüğüne dair içgörü sağlayabilir. Bulgular, iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini anlamaya yönelik önemli bir adım olacak ve bu alandaki politikalar için bilimsel bir temel sağlayacaktır.

MATERYAL VE METOT

Çalışma Tasarımı ve Katılımcılar

Bu kesitsel ve ilişki arayıcı çalışma Nisan 2023 ve Nisan 2024 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Çalışma evrenini bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden 784 öğrenci oluşturmuştur.

Örneklem büyüklüğü, evreni bilinen örneklem yöntemi kullanılarak 258 öğrenci olarak hesaplanmıştır. Veriler, olasılıksız rastlantısal örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Veri toplandıktan sonra yapılan

post hoc güç analizi 0.976'lık bir güç ortaya koymuştur.

Veri Toplama Araçları

Katılımcılar, Kişisel Bilgi Formu, İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği (İDEÖ) ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği'ni (STDÖ) içeren 15 dakikalık bir çevrimiçi anketi doldurmaya davet edilmiştir. Veriler Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Literatür taraması sonrası araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu; yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf, iklim değişikliği eğitimi, iklimle ilgili faaliyetlere katılım, iklim değişikliğiyle ilgili bilgi kaynakları, ürün satın alırken dikkate alınan faktörler, çevresel etkileri azaltmak için alınan önlemler ve günlük ulaşım tercihlerini kapsayan 10 maddeden oluşmaktadır.²³⁻²⁶

İDEÖ, Stewart (2021) tarafından geliştirilmiş ve Gezer ve İlhan (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.^{27,28} Ölçek, kaygı ve çaresizlik hissi olmak üzere iki alt boyutta 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, 1 (*kesinlikle katılmıyorum*) ile 5 (*kesinlikle katılıyorum*) arasında değişen 5'li Likert tipi bir yanıt formatı kullanmaktadır. Kaygı ve çaresizlik hissi alt boyutları için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0.87 ve 0.83 olup, ölçeğin genel güvenilirliği 0.91'dir.

Doğan ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilen STDÖ ise çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı tüketim, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik olmak üzere dört alt boyutta 17 maddeden oluşmaktadır.²⁹ Ölçek, 1 (*hiçbir zaman*) ile 5 (*her zaman*) arasında değişen 5'li Likert tipi bir yanıt formatı kullanmaktadır. Cronbach alfa katsayıları çevre duyarlılığı alt boyutu için 0.75, ihtiyaç dışı tüketim için 0.75, tasarruf için 0.78 ve yeniden kullanılabilirlik için 0.75'tir. Ölçeğin genel Cronbach alfa katsayısı 0.83'tür.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS versiyon 27.0 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizden önce veri seti kayıp değerler ve aykırı değerler açısından incelenmiştir. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için çarpıklık ve basıklık katsayıları kullanılmış olup, -3 ile +3 arasındaki değerler normal dağılıma işaret etmektedir.³⁰ Sürekli değişkenler ortalama $\pm$ standart sapma, kategorik değişkenler ise frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için bağımsız örneklem t-testleri ve tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. Scheffe post-hoc testleri ANOVA ile belirlenen farklılıkların kaynağını belirlemiştir. İklim değişikliği endişesi ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon ve doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma Bezmialem Vakıf Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 11 Mayıs 2023 tarihinde 106961 referans numarasıyla onaylanmıştır. Ayrıca, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan 27 Şubat 2023 tarihinde 101951 referans numarası ile izin alınmıştır. İlgili ölçeklerin kullanım izni yazarlardan e-posta yoluyla alınmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacı ve önemi hakkında sınıf ortamında detaylı bilgilendirme yapılmış ve bu süreçte sözlü onayları alınmıştır. Ardından, çevrimiçi anketi doldurmadan önce bilgilendirme metni sunulmuş ve katılımcılardan yazılı onayları alınarak gönüllü katılımları sağlanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin Demografik Özellikleri

258 öğrencinin %70.5'i (n=182) kadın ve %29.5'i (n=76) erkektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 22.18 ± 3.02 'dir. Öğrencilerin %34.5'i (n=89) hemşirelik, %17.4'ü (n=45) beslenme ve diyetetik, %21.3'ü (n=55) fizyoterapi, %12.0'ı (n=31) sağlık yönetimi, %7.0'ı (n=18) ergoterapi ve %7.8'i (n=20) odyoloji bölümlerinde okumaktadır. Akademik yıllarına bakıldığında, %27.9'unun (n=72) 1. sınıfta, %29.1'inin (n=75) 2. sınıfta, %19.7'sinin (n=51) 3. sınıfta ve %23.3'ünün (n=60) 4. sınıfta okuduğu görülmektedir. Ayrıca, %17.8'i (n=46) iklim değişikliği konusunda eğitim almış ve %28.7'si (n=74) iklimle ilgili etkinliklere katılmıştır. Buna karşılık, %82.2'si (n=212) iklim değişikliği konusunda eğitim almamış ve %71.3'ü (n=184) ilgili etkinliklere katılmamıştır.

Öğrencilerin çoğunluğu iklim değişikliği ile ilgili bilgileri sosyal medya platformlarından edinirken (n=154, %29.7), seminer ve konferanslar en az kullanılan kaynaklar olmuştur (n=25, %4.9). Ürün tercihlerinde %15.1 (n=130) tanınmış markalara, %22.9 (n=197) kaliteye, %19.3 (n=166) uzun ömürlülüğe, %19.9 (n=171) uygun fiyata, %12.2 (n=105) doğal ve organik ürünlere ve %10.5 (n=90) çevre dostu olmasına dikkat etmiştir. İklim değişikliğinin etkisini azaltmak için alınan en yaygın önlem elektrik ve su tüketimini azaltmak (n=204, %33.9) iken, en az yaygın olanı yerel çevre koruma faaliyetlerine katılmaktır (n=35, %5.8). Ulaşım tercihleri açısından, %15.0 (n=61) kişisel araç, %53.0 (n=215) toplu taşıma, %3.0 (n=12) bisiklet, %24.1 (n=98) yürüme ve %4.9 (n=20) paylaşımlı ulaşım hizmetlerini kullanmıştır (**Tablo 1**).

İDEÖ ve STDÖ Puanlarının Demografik Analizi

İDEÖ'nün kaygı alt boyutunun ortalama puanı 19.63 ± 6.57 ve çaresizlik hissi alt boyutunun ortalama puanı 8.14 ± 3.08 'dir. Genel İDEÖ puanı 27.78 ± 9.45 'tir. İDEÖ puanlarında cinsiyet, bölüm, iklim değişikliği eğitimi ve iklimle ilgili faaliyetlere katılıma göre anlamlı farklılıklar gözlenmiştir (**Tablo 2**). Kız öğrencilerin çaresizlik hissi (8.41 ± 2.98) erkek öğrencilerden (7.50 ± 3.23) daha yüksektir ($p<0.05$). Ayrıca, odyoloji öğrencilerinin kaygı, çaresizlik hissi ve toplam İDEÖ puanları fizyoterapi öğrencilerine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

İklim değişikliği konusunda eğitim alan öğrenciler, almayanlara kıyasla (18.94 ± 6.41) daha yüksek kaygı puanları (22.82 ± 6.39) sergilemiştir ($p<0.001$). Çaresizlik hissi puanları da (9.45 ± 3.11) eğitimsiz öğrencilerinkinden (7.86 ± 3.01) daha yüksektir ($p<0.05$). Genel olarak, toplam İDEÖ puanları eğitilmiş öğrenciler için (32.28 ± 9.25) eğitimsiz öğrencilere (26.81 ± 9.23) kıyasla anlamlı derecede yüksektir ($p<0.001$). Ayrıca, iklimle ilgili etkinliklere katılan öğrencilerin kaygı puanları (22.86 ± 6.11) katılmayanlara göre (18.34 ± 6.31) daha yüksektir ($p<0.05$). Çaresizlik hissi puanları (9.47 ± 2.86) da katılmayan öğrencilerinkinden (7.61 ± 3.01) daha yüksektir ($p<0.05$). İklimle ilgili faaliyetlere katılan öğrencilerin toplam İDEÖ puanları (32.33 ± 8.68) katılmayanlara (25.95 ± 9.15) kıyasla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p<0.001$).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	Min-Maks	Ort ± SS
Yaş	18 - 39	22.18 ± 3.02
	n	%
Cinsiyet		
Erkek	76	29.5
Kadın	182	70.5
Bölüm		
Hemşirelik	89	34.5
Beslenme ve Diyetetik	45	17.4
Fizyoterapi	55	21.3
Sağlık Yönetimi	31	12.0
Ergoterapi	18	7.0
Odyoloji	20	7.8
Sınıf Düzeyi		
1. Sınıf	72	27.9
2. Sınıf	75	29.1
3. Sınıf	51	19.7
4. Sınıf	60	23.3
İklim değişikliği konusunda eğitim alma durumu		
Evet	46	17.8
Hayır	212	82.2
İklim değişikliği ile ilgili etkinliklere katılma durumu		
Evet	74	28.7
Hayır	184	71.3
İklim değişikliği konusunda bilgi edinmek için kullanılan kaynaklar		
Kitaplar ve akademik yayınlar	56	10.8
İnternet siteleri	102	19.7
Televizyon programları	130	25.1
Sosyal medya platformları	154	29.7
Seminer ve konferanslar	25	4.9
İklim değişikliği hakkında bilgi aramıyorum.	51	9.8
Bir ürün satın alırken dikkat edilen faktörler		
Tanınmış marka olması	130	15.1
İyi kalite	197	22.9
Uzun kullanım ömrü	166	19.3
Uygun fiyat	171	19.9
Doğal ve organik	105	12.2
Çevre dostu	90	10.5
İklim değişikliği etkisini azaltmak için alınan önlemler		
Elektrik ve su tüketimini azaltma	204	33.9
Geri dönüşüm ve atık yönetimini uygulama	141	23.5
Sürdürülebilir ürünler satın alma ve tüketme	96	16.0
Enerji tasarruflu cihazlar kullanma	125	20.8
Yerel çevre koruma faaliyetlerine katılma	35	5.8
Günlük ulaşım tercihi		
Bireysel araç kullanımı (otomobil, motosiklet)	61	15.0
Toplu taşıma (otobüs, metro, metrobüs)	215	53.0
Bisiklet	12	3.0
Yürüme	98	24.1
Paylaşımlı ulaşım hizmetleri	20	4.9

Tablo 2. İDEÖ Puanlarının Demografik Analizi

Değişkenler	Kaygı		Çaresizlik Hissi		Toplam İDEÖ	
	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz
Yaş						
18 – 21	19.19 ± 6.65	F = 1.523 p = 0.220	8.00 ± 3.16	F = 0.934 p = 0.394	27.19 ± 9.60	F = 1.375 p = 0.255
22 – 25	20.43 ± 6.18		8.43 ± 2.91		28.86 ± 8.88	
≥ 26	18.42 ± 7.57		7.65 ± 3.40		26.07 ± 10.85	
Cinsiyet						
Erkek	18.44 ± 7.39	t = -1.756 p = 0.082	7.50 ± 3.23	t = -2.194 p = 0.029*	25.94 ± 10.41	t = -1.909 p = 0.059
Kadın	20.13 ± 6.15		8.41 ± 2.98		28.55 ± 8.94	
Bölüm						
Hemşirelik	20.60 ± 6.07	F = 2.871 p = 0.015*	8.73 ± 2.96	F = 2.307 p = 0.045*	29.33 ± 8.83	F = 2.755 p = 0.019*
Beslenme ve diyetetik	19.37 ± 5.98		8.08 ± 2.80		27.46 ± 8.55	
Fizyoterapi	17.56 ± 6.95		7.29 ± 3.35		24.85 ± 10.13	
Sağlık Yönetimi	19.12 ± 7.18		7.67 ± 3.14		26.80 ± 10.08	
Ergoterapi	18.77 ± 6.78		7.61 ± 3.12		26.38 ± 9.82	
Odyoloji	23.20 ± 6.21		9.25 ± 2.78		32.45 ± 8.78	
Sınıf						
1. Sınıf	19.73 ± 7.19	F = 2.258 p = 0.082	8.25 ± 3.27	F = 2.025 p = 0.111	27.98 ± 10.28	F = 2.275 p = 0.080
2. Sınıf	18.66 ± 6.42		7.68 ± 3.02		26.34 ± 9.22	
3. Sınıf	18.86 ± 6.02		7.80 ± 2.87		26.66 ± 8.71	
4. Sınıf	21.40 ± 6.20		8.90 ± 3.01		30.30 ± 8.99	
İklim değişikliği konusunda eğitim alma durumu						
Evet	22.82 ± 6.39	t = 3.717 p < 0.001**	9.45 ± 3.11	t = 3.233 p < 0.001**	32.28 ± 9.25	t = 3.641 p < 0.001**
Hayır	18.94 ± 6.41		7.86 ± 3.01		26.81 ± 9.23	
İklim değişikliği ile ilgili etkinliklere katılma durumu						
Evet	22.86 ± 6.11	t = 5.251 p < 0.001**	9.47 ± 2.86	t = 4.541 p < 0.001**	32.33 ± 8.68	t = 5.139 p < 0.001**
Hayır	18.34 ± 6.31		7.61 ± 3.01		25.95 ± 9.15	

*p < 0.05, **p < 0.001, İDEÖ: İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği

STDÖ için ortalama puanlar çevre duyarlılığı alt boyutu için 16.20 ± 3.83 , ihtiyaç dışı tüketim için 13.97 ± 4.04 , tasarruf için 15.41 ± 3.22 ve yeniden kullanılabilirlik için 9.84 ± 2.47 'dir. Genel STDÖ puanı 55.44 ± 8.29 'dur. STDÖ puanlarında cinsiyet, bölüm, sınıf düzeyi, iklim değişikliği eğitimi ve iklimle ilgili faaliyetlere katılıma göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur (**Tablo 3**). Kız öğrenciler tasarrufta (15.86 ± 2.99) erkek öğrencilerden (14.35 ± 3.52) daha yüksek puan almıştır ($p < 0.001$). Hemşirelik öğrencilerinin çevre duyarlılığı puanları (16.97 ± 3.48) fizyoterapi öğrencilerine (14.81 ± 4.08) kıyasla daha yüksektir ($p < 0.05$). Birinci sınıf öğrencileri üst sınıf öğrencilerine kıyasla tasarruf alt boyutunda daha yüksek puan alırken, dördüncü sınıf öğrencileri birinci sınıf öğrencilerine kıyasla (9.18 ± 2.49) yeniden kullanılabilirlikte (10.41 ± 2.17) daha yüksek puan almıştır ($p < 0.05$).

İklim değişikliği konusunda eğitim alan öğrencilerin çevre duyarlılığı puanları (17.39 ± 4.25) eğitim almayanlara (15.94 ± 3.69) göre daha yüksektir ($p < 0.05$). Yeniden kullanılabilirlik puanları da eğitimli öğrencilerde (10.73 ± 2.23) eğitimsizlere (9.65 ± 2.48) kıyasla daha yüksektir ($p < 0.05$). Ayrıca, iklimle ilgili faaliyetlere katılan öğrencilerin çevre duyarlılığı puanları (17.87 ± 3.88) katılmayanlara göre (15.53 ± 3.60) daha yüksektir ($p < 0.001$). Yeniden kullanılabilirlik puanları da etkinliklere katılan öğrencilerde (10.87 ± 2.34) katılmayanlara (9.43 ± 2.41) kıyasla daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.001$). Toplam STDÖ puanları iklim değişikliği konusunda eğitim alan öğrencilerde (58.79 ± 10.28) eğitim almayanlara (54.10 ± 6.92) kıyasla daha yüksektir ($p < 0.001$).

İklim Değişikliği Endişesi ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Arasındaki İlişki

İklim değişikliği endişesi ve sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar, toplam İDEÖ puanı ile çevre duyarlılığı alt boyutu ($r = 0.482$, $p < 0.001$), tasarruf alt boyutu ($r = 0.195$, $p = 0.002$), yeniden kullanılabilirlik alt boyutu ($r = 0.494$, $p < 0.001$) ve toplam STDÖ ($r = 0.440$, $p < 0.001$) arasında pozitif ve anlamlı

bir korelasyon olduğunu göstermiştir (**Tablo 4**). Ayrıca, iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini test etmek için basit bir doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar iklim değişikliği endişesinin sürdürülebilir tüketim davranışını pozitif ve anlamlı bir şekilde öngördüğünü ve sürdürülebilir tüketim davranışının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermiştir ($\beta = 0.386$, %95 CI [0.289 - 0.483], $p < 0.001$). İklim değişikliği endişesi sürdürülebilir tüketim davranışındaki varyansın %19.4'ünü açıklamıştır.

Tablo 3. STDÖ Puanlarının Demografik Analizi

Değişkenler	Çevre Duyarlılığı		İhtiyaç Dışı Tüketim		Tasarruf		Yeniden Kullanabilirlik		Toplam STDÖ	
	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz	Ort ± SS	Analiz
Yaş										
18 – 21	15.80 ± 3.85		13.97 ± 3.77		15.39 ± 3.01		9.99 ± 2.24		55.16 ± 7.55	
22 – 25	16.77 ± 3.76	F = 2.150	14.17 ± 4.25	F = 0.668	15.62 ± 3.32	F = 0.885	9.94 ± 2.59	F = 2.795	56.52 ± 9.13	F = 2.895
≥ 26	15.69 ± 3.83	p = 0.119	13.15 ± 4.34	p = 0.514	14.69 ± 3.74	p = 0.414	8.76 ± 2.83	p = 0.063	52.30 ± 7.20	p = 0.057
Cinsiyet										
Erkek	15.47 ± 4.78	t = -1.724	14.01 ± 4.29	t = 0.093	14.35 ± 3.52	t = -3.498	9.93 ± 2.63	t = 0.357	53.77 ± 10.54	t = -1.800
Kadın	16.51 ± 3.32	p = 0.088	13.96 ± 3.94	p = 0.926	15.86 ± 2.99	p < 0.001*	9.81 ± 2.41	p = 0.721	56.14 ± 7.06	p = 0.075
Bölüm										
Hemşirelik	16.97 ± 3.48		14.03 ± 3.55		15.50 ± 2.97		9.93 ± 2.29		56.44 ± 6.99	
Diyetetik	16.42 ± 4.09		14.40 ± 4.28		15.84 ± 3.52		10.02 ± 2.87		56.68 ± 8.20	
Fizyoterapi	14.81 ± 4.08	F = 2.428	13.54 ± 4.08	F = 1.643	15.38 ± 3.75	F = 0.784	9.25 ± 2.84	F = 1.439	53.00 ± 10.78	F = 1.445
Sağlık Yönetimi	16.61 ± 3.49	p = 0.036*	13.38 ± 4.67	p = 0.149	15.51 ± 3.05	p = 0.562	9.77 ± 2.21	p = 0.211	55.29 ± 7.53	p = 0.209
Ergoterapi	15.61 ± 3.31		16.11 ± 3.81		14.11 ± 2.21		9.77 ± 2.04		55.61 ± 5.55	
Odyoloji	16.00 ± 4.23		12.95 ± 4.22		15.20 ± 3.05		10.90 ± 1.65		55.05 ± 8.58	
Sınıf										
1. Sınıf	16.02 ± 3.64		14.01 ± 3.97		16.55 ± 3.18		9.18 ± 2.49		55.77 ± 7.23	
2. Sınıf	15.58 ± 4.03	F = 1.455	14.09 ± 3.93	F = 0.179	15.13 ± 3.13	F = 4.444	9.98 ± 2.46	F = 2.955	54.80 ± 9.20	F = 0.217
3. Sınıf	16.62 ± 4.04	p = 0.227	14.13 ± 4.28	p = 0.911	14.98 ± 3.55	p = 0.005*	9.92 ± 2.66	p = 0.033*	55.66 ± 9.59	p = 0.885
4. Sınıf	16.83 ± 3.54		13.65 ± 4.12		14.78 ± 2.78		10.41 ± 2.17		55.68 ± 7.16	
Eğitim										
Evet	17.39 ± 4.25	t = 2.336	13.78 ± 4.98	t = -0.303	15.26 ± 3.67	t = -0.365	10.73 ± 2.23	t = 2.722	57.17 ± 10.56	t = 1.560
Hayır	15.94 ± 3.69	p = 0.020*	14.01 ± 3.81	p = 0.763	15.45 ± 3.12	p = 0.715	9.65 ± 2.48	p = 0.007*	55.07 ± 7.68	p = 0.120*
Etkinlik										
Evet	17.87 ± 3.88	t = 4.621	14.40 ± 4.52	t = 1.081	15.63 ± 3.45	t = 0.683	10.87 ± 2.34	t = 4.381	58.79 ± 10.28	t = 3.609
Hayır	15.53 ± 3.60	p < 0.001*	13.80 ± 3.82	p = 0.281	15.33 ± 3.13	p = 0.495	9.43 ± 2.41	p < 0.001*	54.10 ± 6.92	p < 0.001*

*p < 0.05, **p < 0.001, STDÖ: Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği

Tablo 4. İDEÖ ve STDÖ Arasındaki Korelasyon

Değişkenler	Kayıt	Çaresizlik Hissi	Toplam İDEÖ	Çevre Duyarlılığı	İhtiyaç dışı tüketim	Tasarruf	Yeniden Kullanılabilirlik	Toplam STDÖ
Kayıt	-							
Çaresizlik hissi	-.905**	-						
Toplam İDEÖ	.990**	.955**	-					
Çevre duyarlılığı	.481**	.453**	.482**	-				
İhtiyaç dışı tüketim	-.015	-.008	-.013	.041	-			
Tasarruf	.196**	.180**	.195**	.308**	.116**	-		
Yeniden kullanılabilirlik	.509**	.430**	.494**	.481**	-.090	.124**	-	
Toplam STDÖ	.443**	.404**	.440**	.746**	.524**	.625**	.525**	-

**p < 0,001, CCW: Climate Change Worry, SCB: Sustainable Consumption Behaviour

SONUÇ VE ÖNERİLER

İklim Değişikliği Endişesi Seviyelerinin İncelenmesi

Çalışmada, öğrencilerin İDEÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 27.78 ± 9.45 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 10, en yüksek puan 50 ve teorik ortalama 30 olduğuna göre, öğrencilerin endişe düzeyi bu aralık içinde değerlendirildiğinde, orta noktaya yakın ancak biraz daha düşük bir seviyede yer aldığı söylenebilmektedir. Bu durum, öğrencilerin iklim değişikliği endişesinin belirli bir düzeyde var olduğunu ancak yüksek seviyelerde olmadığını göstermektedir. İklim değişikliği endişesi ile değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile İDEÖ ve alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu durum, Ayalon ve Roy'un (2023) genç ve yaşlı katılımcılar arasında iklim değişikliğiyle ilgili tutumlar, duygular ve davranışsal niyetler açısından anlamlı bir fark bulmayan çalışmasıyla uyumludur.³¹ Bununla birlikte, diğer çalışmalar gençlerin gelecek kaygısı nedeniyle iklim değişikliği konusunda daha endişeli olabileceğini veya çevresel kaygının yaşla birlikte arttığını göstermektedir.^{32,33} Çalışmamızda anlamlı bir ilişki bulunmaması, öğrencilerin yaş aralığının dar olmasından kaynaklanıyor olabilir. İDEÖ puanları cinsiyete göre analiz edildiğinde ise kadınların çaresizlik duyguları erkeklerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, Usta'nın (2023) kadın üniversite öğrencilerinin erkeklere göre daha kaygılı ve çaresiz hissettiklerini bildiren çalışmasıyla tutarlıdır.³⁴ Korkmaz ve Gülsoy (2020) ve Biel ve Nilson (2005) da kadınların iklim değişikliği konusunda daha hassas ve endişeli olduğunu bildirmiştir.^{35,36} Kadınlarda çaresizlik hissinin daha yüksek olmasının sosyal ve kültürel beklentilerin yanı sıra biyolojik ve psikolojik farklılıklar da dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Odyoloji bölümü, öğrenciler arasında en yüksek İDEÖ puanlarına sahip bölümdür. Bu durum, diğer bölümlere kıyasla müfredatlarında çevre ve iklimle ilgili

konuların eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile İDEÖ puanları arasında anlamlı bir fark olmaması da beklenen bir durumdur.^{23,37} Öğrencilerin çoğu iklim değişikliği konusunda eğitim almadıklarını veya ilgili etkinliklere katılmadıklarını belirtmiştir. Önceki çalışmalar da öğrencilerin yüksek bir kısmının eğitim almadığını veya etkinliklere katılmadığını bildirmiştir.^{25,38} Buna rağmen, eğitim alan ve etkinliklere katılan öğrenciler, katılmayanlara kıyasla toplam İDEÖ ve alt boyutlarında önemli ölçüde daha yüksek puan almıştır. Bu durum, iklim değişikliği bilgisinin hem kaygıyı hem de bu konularda harekete geçme algısını artırabileceğini göstermektedir.³⁹

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Seviyelerinin İncelenmesi

Çalışmada, öğrencilerin STDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 55.44 ± 8.29 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15, en yüksek puan 85 ve teorik ortalama 50 olduğuna göre, öğrencilerin sürdürülebilir tüketim davranışı düzeyinin ölçek ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin sürdürülebilir tüketim konusunda belirli bir farkındalığa ve çevre dostu tüketim eğilimlerine sahip olduğunu göstermektedir. İDEÖ'de olduğu gibi, öğrencilerin yaşları ile STDÖ ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Literatür bu konuda karışık bulgular sunmaktadır; bazı çalışmalar yaşın sürdürülebilir tüketim davranışını etkilediğini öne sürerken, diğerleri etkilemediğini belirtmektedir.⁴⁰ Çalışmamızdaki öğrencilerin yaş aralığının 18-25 arasında olduğu göz önüne alındığında, anlamlı bir fark olmaması beklenen bir durumdur. Ayrıca, çalışmamız kadınların erkeklere kıyasla tasarruf alt boyutunda daha yüksek puan aldığını ortaya koymuştur. Nitekim birçok çalışma kadınların sürdürülebilir tüketim davranışlarında erkeklere kıyasla daha tutumlu davrandıklarını bildirmektedir.⁴¹ Bu da kadınların daha "yeşil" tutum ve davranışlar sergileme eğiliminde olduğunu

göstermektedir.⁴² Kadınların, ev içi sorumluluklarını ve tasarruf alışkanlıklarını günlük yaşamlarına da yansıtarak daha tutumlu davrandıkları bildirilmiştir.⁴³

Hemşirelik öğrencilerinin fizyoterapi öğrencilerine göre daha fazla çevresel duyarlılığa sahip olması beklenmedik ve ilginç bir bulgudur. Farklı eğitim konularına odaklanmalarına rağmen bu farklılığın öğrencilerin genel tüketim alışkanlıkları ve yaşam tarzlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca birinci sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre daha tutumlu olduğu, dördüncü sınıf öğrencilerinin ise yeniden kullanılabilirliğe daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir. Birinci sınıf öğrencileri genellikle üniversite hayatlarının başında oldukları için tasarruf davranışlarında bulunmaları normaldir. Son sınıf öğrencilerinin yeniden kullanılabilirlik puanlarının yüksek olması, öğrencilerin eğitimlerinde ilerledikçe sürdürülebilir davranışlar konusunda daha bilinçli hale geldiklerini göstermektedir.

İklim değişikliği konusunda eğitim alan ve ilgili etkinliklere katılan öğrencilerin çevresel duyarlılık ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutlarında daha yüksek puan alması beklenen bir durumdur. Bireylerin bilgi birikimi arttıkça çevresel sorunlara karşı daha duyarlı hale gelmekte ve sürdürülebilir ürünleri tercih etme olasılıkları artmaktadır.⁴⁴ Eğitim, bireylerin çevresel sorunlara karşı daha duyarlı olmalarını ve ekolojik açıdan daha bilinçli tüketim davranışları sergilemelerini sağlamaktadır.⁴⁵ Ancak eğitim alan ve etkinliklere katılan öğrencilerin çevre bilinci ve yeniden kullanılabilirlik puanları yüksek olmasına rağmen tasarruf ve ihtiyaç dışı tüketim alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu durum, bilgi ve farkındalığın günlük alışveriş alışkanlıklarına tam olarak yansımadığını göstermekte, bilgi ve farkındalığın davranış değişikliğine dönüştürülmesinde bir boşluk olduğunu vurgulamaktadır.

İklim Değişikliği Endişesi ve Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Arasındaki İlişki

Korelasyon analizi, iklim değişikliği endişesi ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, iklim değişikliği endişesi arttıkça bireylerin çevre bilinci, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik gibi sürdürülebilir tüketim davranışını benimseme eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. İklim değişikliği konusunda artan farkındalık ve endişe, çevreye duyarlı davranışları teşvik etmektedir.⁴⁶ Bu ilişki, yapıcı endişenin bireyleri iklim değişikliğini önlemek ve sürdürülebilirliği teşvik etmek için motive edebileceğini göstermektedir. Orta düzeyde bir endişe, iklim değişikliğine ilişkin farkındalığı artırabilir ve davranışları buna göre şekillendirebilir.^{13,19} İklim değişikliği endişesi, sürdürülebilir tüketim davranışındaki varyansın %19.4'ünü açıklayarak sürdürülebilir tüketim davranışını etkilemede anlamlı bir rol oynadığını ve diğer faktörlerle birlikte dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada iklim değişikliği endişesinin arttıkça, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışını benimseme eğilimlerinin de arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bulgular, iklim değişikliği konusunda eğitim almanın öğrenciler arasında kaygı, çaresizlik hissi ve iklim değişikliği endişesini artırdığını göstermiştir. Sürdürülebilir tüketim davranışıyla ilgili olarak, çalışma iklim değişikliği ve çevre bilinci eğitiminin çevresel konulara duyarlılığı ve yeniden kullanılabilirliği artırdığını göstermiştir. Ancak, bu eğitim öğrencilerin ihtiyaç dışı tüketim ve tasarruf alışkanlıklarını anlamlı ölçüde etkilememiştir. Bu durum, şu anki üniversite öğrencileri olan Z kuşağının tüketim odaklı olduğunu, ancak bu sorunlardan etkilenme endişesi nedeniyle çevresel konulara ilgi gösterdiğini göstermektedir. Bu ilginç paradoks, öğrencilerin çevresel duyarlılık gösterip yeniden kullanılabilir ürünler satın alırken, aynı zamanda gereksiz tüketime devam ettiklerini ve tasarruf yapmadıklarını

göstermektedir. Bu bulgular, bilgi ve farkındalığın günlük alışveriş alışkanlıklarına tam olarak yansımadığını göstermekte ve bilgi ve farkındalığın davranış değişikliğine dönüştürülmesinde bir boşluk olduğunu vurgulamaktadır.

Buna ek olarak, çevre konularıyla ilgilenen öğrencilerin bu tür faaliyetlere katılım düzeylerinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun temel nedenleri arasında akademik etkinliklere olan ilgi eksikliği, zaman kısıtlamaları ve sosyal medya gibi alternatif bilgi kaynaklarının daha fazla tercih edilmesi yer almaktadır. Öğrenciler çevresel konular hakkında bilgi edinmek için öncelikle yüzeysel içerik sağlayan sosyal medya ve televizyon gibi medya araçlarına güvenmektedir. Bu durum, bilimsel bilgilerin ve eğitici faaliyetlerin, Z kuşağının sık kullandığı sosyal medya platformları aracılığıyla sunulmasının önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, çevre konularına yönelik farkındalık oluşturmak ve sürdürülebilir davranışları teşvik etmek amacıyla, medya araçları üzerinden yürütülecek bilimsel ve eğitici içeriklerin artırılması gerekmektedir. Seminer ve panellerin daha interaktif hale getirilmesi, sosyal medya platformlarında tanıtılması, çevrim içi erişim seçenekleri sunulması, sertifika veya akademik teşvikler sağlanması katılımı artırabilir. Üniversiteler, öğrencilerin çevre bilinci ve sürdürülebilir tüketim davranışlarını geliştirmek için bu tür etkinlikleri cazip hale getirmeli ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden stratejiler geliştirmelidir.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu araştırma, yalnızca bir üniversitede gerçekleştirildiğinden, elde edilen bulguların

genellenebilirliği sınırlı olabilir. Ayrıca, çalışma korelasyonel bir tasarıma sahip olduğu için iklim değişikliği ve sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki neden-sonuç ilişkisini doğrudan belirleyememektedir. Bunun yanı sıra, eğitim durumu ve bölüm bazında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiş olsa da bu gruplar için ayrı ayrı korelasyon ve regresyon analizleri gerçekleştirilmemiştir. Gelecekteki araştırmaların daha geniş ve çeşitli örneklem gruplarıyla gerçekleştirilmesi, eğitim durumu ve bölüm bazında detaylı analizlerin yapılması, bulguların genellenebilirliğini artırarak daha kapsamlı ve objektif sonuçlara ulaşılmasına katkı sağlayabilir.

Teşekkür/Destekleyen Kuruluş

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan tüm öğrencilere değerli katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışmaları

Yazarlar bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazarların katkıları

K.T.; araştırma, kavramsallaştırma, veri toplama, metodoloji, yazma – inceleme, düzenleme. **Ö.E.;** araştırma, kavramsallaştırma, metodoloji, yazma – inceleme, düzenleme, metodoloji, denetim, proje yönetimi. **A.D.K.;** araştırma, metodoloji, biçimsel analiz, düzenleme, yazma – inceleme. Tüm yazarlar makalenin yayınlanmış versiyonunu okumuş ve kabul etmiştir.

KAYNAKLAR

1. UNFCCC. (2024). "United Nations Framework Convention on Climate Change". <https://unfccc.int/resource/ccsites/zimbabwe/conven/text/art01.htm>
2. NASA. What Is Climate Change?. [internet]. 2024 [Erişim Tarihi: 10.06.2024]. Erişim adresi: <https://science.nasa.gov/climate-change/what-is-climate-change>
3. Cankardaş, S. ve Sofuoğlu, Z. (2021). "İklim Değişikliği ve Birey Üzerindeki Etkilerinin Gözden Geçirilmesi". *Nesne Psikoloji Dergisi* 9(19). <https://doi.org/10.7816/nesne-09-19-11>
4. IPCC. (2023). Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>
5. IPCC. (2018). Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty. <https://doi.org/10.1017/9781009157940.001>
6. Hawking, S. This is the most dangerous time for our planet. [internet]. 2016 [Erişim Tarihi: 15.06.2024]. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/dec/01/stephen-hawking-dangerous-time-planet-inequality>
7. Ojala, M, Cunsolo, A, Ogunbode, C.A. and Middleton, J. (2021). "Anxiety, worry, and grief in a time of environmental and climate crisis: A narrative review". *Annual Review of Environment and Resources* 46:35–58. <https://doi.org/10.1146/annurev-environ-012220-022716>
8. Clayton, S. and Karazsia, B. T. (2020). "Development and validation of a measure of climate change anxiety". *Journal of Environmental Psychology* 69:101434. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2020.101434>
9. Clayton, S, Manning, C. M, Krygsman, K. and Speiser, M. (2017). "Mental Health and Our Changing Climate: Impacts, Implications, and Guidance". Washington, D.C.: American Psychological Association, and ecoAmerica. <https://www.apa.org/news/press/releases/2017/03/mental-health-climate.pdf>
10. Pihkala, P. (2020). "Anxiety and the Ecological Crisis: An Analysis of Eco-Anxiety and Climate Anxiety". *Sustainability* 12(19):7836. <https://doi.org/10.3390/su12197836>
11. Sezgin, S. (2023). "Assessment of climate change anxiety of citizens in Turkey". *Kent Akademisi* 17(1):1–21. <https://doi.org/10.35674/kent.1388925>
12. Clayton, S. (2021). "Climate Change and Mental Health". *Current Environmental Health Reports* 8(1):1–6. <https://doi.org/10.1007/s40572-020-00303-3>
13. Verplanken, B, Marks, E. and Dobromir, A.I. (2020). "On the nature of eco-anxiety: How constructive or unconstructive is habitual worry about global warming?" *Journal of Environmental Psychology* 72:101528. <https://doi.org/10.1016/J.JENVP.2020.101528>
14. Cianconi, P, Betrò, S. and Janiri, L. (2020). "The impact of climate change on mental health: A systematic descriptive review". *Front Psychiatry* 11:74 <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00074>
15. Albrecht, G. (2011). In: Climate Change and Human Well-Being: Weissbecker I, (Ed.). Chronic environmental change: Emerging 'Psychoterratic' syndromes. USA, New York: Springer, 2011; s. (43-56).
16. Innocenti, M., Perilli, A., Santarelli, G., Carluccio, N., Zjalic, D., Acquadro Maran, D., Ciabini, L. and Cadeddu, C. (2023). "How Does Climate Change Worry Influence the Relationship between Climate Change Anxiety and Eco-Paralysis? A Moderation Study". *Climate* 11(9):190. <https://doi.org/10.3390/cli11090190>
17. Ogunbode, C.A, Doran, R, Hanss, D, Ojala, M, Salmela-Aro, K, van den Broek K.L, et al. (2022). "Climate anxiety, wellbeing and pro- environmental action: correlates of negative emotional responses to climate change in 32 countries". *Journal of Environmental Psychology* 84:101887. <https://doi.org/10.1016/J.JENVP.2022.101887>
18. Sjöstrand, F. and Hansen, E. (2020). "Predicting Pro-environmental Behaviours with Locus of Control and Ecoanxiety". Lund University Libraries, Department of Psychology. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9002704&fileId=9002763>
19. Stanley, S.K, Hogg, T.L, Leviston, Z. and Walker, I. (2021). "From anger to action: Differential impacts of eco-anxiety, eco-depression, and eco-anger on climate action and wellbeing". *The Journal of Climate Change and Health* 1:100003. <https://doi.org/10.1016/j.joclim.2021.100003>
20. Tukker, A., Cohen, M. J., Hubacek, K. and Mont, O. (2010). "Sustainable consumption and production". *Journal of Industrial Ecology* 14(1):1–3. <https://doi.org/10.1111/j.1530-9290.2009.00214.x>
21. Hong, Y, Hu J, Chen M. and Tang, S. (2023). "Motives and antecedents affecting green purchase intention: Implications for green economic recovery". *Economic Analysis and Policy* 77:523–538. <https://doi.org/10.1016/J.EAP.2022.12.005>
22. Ecer, K, Çetin M. and Ülker S. V. (2023). "The Climate Crisis and Consumer Behavior: The Relationship between Climate Change Anxiety and Sustainable Consumption". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20(2):520–536. <https://doi.org/10.33437/ksusb.1340526>
23. Tümer, A, İpek, M. ve Ercan, Z. (2024). "Hemşirelik Öğrencilerinin İklim Değişikliğine İlişkin Farkındalık, Endişe ve Umut Düzeyleri: Kesitsel ve İlişkisel Araştırma". *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi* 6(1):29–38. <https://doi.org/10.54061/jphn.1396915>
24. Uzun, S. (2021). "Üniversite Öğrencilerinin İklim Değişikliği Konusunda Farkındalıklarının Belirlenmesi: Düzce Üniversitesi İlgili Grupları Örneği". *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi* 7(2):161-174. <https://doi.org/10.53516/ajfr.1013243>
25. Dündar, T, Toptaş, B, Başlı, M. ve Evcı Kiraz E. (2020). "Akademisyen Hemşirelerin İklim Değişikliği ile İlgili Görüşleri". *Hemşirelik Bilimi Dergisi* 3(2):10-15.
26. Ay, F. ve Erik, N. Y. (2020). "Üniversite Öğrencilerinin Küresel Isınma ve İklim Değişikliğine Yönelik Bilgi ve Algı Düzeyleri". *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 44(2):1-18.
27. Stewart, A.E. (2021). "Psychometric Properties of the Climate Change Worry Scale". *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18(2):494. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020494>
28. Gezer, M. and İlhan, M. (2021). "İklim Değişikliği Endişesi Ölçeği: Türkçeye Uyarlama Çalışması". *Ege Coğrafya Dergisi* 30(1):195-204. <https://doi.org/10.51800/ecd.932817>

29. Doğan, O., Bulut, Z.A. and Çımrın, F. K. (2015). "Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması". *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 29(4).
30. Kalaycı, Ş. (2009). "SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri" (9. Baskı). Asil Yayın Dağıtım.
31. Ayalon, L. and Roy, S. (2023). "The role of chronological age in climate change attitudes, feelings, and behavioral intentions: The case of null results". *PLOS ONE* 18(6):e0286901. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0286901>
32. Clayton, S. (2020). "Climate anxiety: Psychological responses to climate change". *Journal of Anxiety Disorders* 74:102263. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102263>
33. Liu, X., Vedlitz, A. and Shi, L. (2014). "Examining the determinants of public environmental concern: Evidence from national public surveys". *Environmental Science & Policy* 39:77-94. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2014.02.006>
34. Usta, G. (2023). "Üniversite Öğrencilerinin İklim Değişikliği Endişe Düzeylerinin Belirlenmesi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 51:159-167. <https://doi.org/10.52642/susbed.1282642>
35. Korkmaz, M. and Gülsoy, E. (2020). "The effects of socio-economic characteristics of university students on global warming and climate change perceptions". *Turkish Journal of Forestry* 21(4):428-437. <https://doi.org/10.18182/tjf.798032>
36. Biel, A. and Nilsson, A. (2005). "Religious Values and Environmental Concern: Harmony and Detachment". *Social Science Quarterly* 86(1):178-191. <https://doi.org/10.1111/j.0038-4941.2005.00297.x>
37. Yüce Yörük, E.A. ve Varer Akpınar, C. (2023). "Bir Üniversitedeki Öğrencilerin Küresel İklim Değişikliğine Yönelik Farkındalıkları". *Osmangazi Tıp Dergisi* 45(4):471-479. <https://doi.org/10.20515/otd.1278028>
38. Güloğlu, Y. and Bulut, A. (2016). "İklim Değişikliği Konusunda Orman Fakültesi Öğrencilerinin Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi (Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Örneği)". *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 16(2):640-654.
39. Maran, D.A. and Begotti, T. (2021). "Media Exposure to Climate Change, Anxiety, and Efficacy Beliefs in a Sample of Italian University Students". *International Journal of Environmental Research and Public Health* 18(17):9358. <https://doi.org/10.3390/ijerph18179358>
40. Karaca, Ş. (2018). "Duygusal ve Bilişsel Güdülerin Sürdürülebilir Giysi Tüketim Davranışı Üzerindeki Etkisini İncelemeye Yönelik Bir Çalışma". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 40:254-268.
41. Karalar, R. and Kiracı, H. (2011). "Çevresel Sorunlara Karşı Bir Çözüm Önerisi Olarak Sürdürülebilir Tüketim Düşüncesi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 30:63-76.
42. Üstündağlı, E. ve Güzelöğlu, E. (2015). "Gençlerin yeşil tüketim profili: Farkındalık, tutum ve davranış pratiklerine yönelik analiz". *Global Media Journal TR Edition* 5(10):341-362.
43. Yıldız, K., Gürbüz P.G., Esentaş, M., Beşikçi, T. ve Balıkcı, İ. (2021). "Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilir Çevre Eğitimi ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *International Journal of Social Science Research* 10(1):35-49.
44. Mohr, M. and Schlich, M. (2016). "Socio-demographic basic factors of German customers as predictors for sustainable consumerism regarding foodstuffs and meat product s". *International Journal of Consumer Studies* 40(2):158-167. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12239>
45. Čater, B. and Serafimova, J. (2019). "The Influence of Socio-Demographic Characteristics on Environmental Concern and Ecologically Conscious Consumer Behaviour among Macedonian Consumers". *Economic and Business Review* 21(2). <https://doi.org/10.15458/ebv.84>
46. Vecina, M.L., Alonso-Ferres, M., López-García, L. and Díaz-Silveira, C. (2024). "Eco-Anxiety and Trust in Science in Spain: Two Paths to Connect Climate Change Perceptions and General Willingness for Environmental Behavior". *Sustainability* 16(8):3187. <https://doi.org/10.3390/su16083187>